

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

MİŞPATİM • מִשְׁפָּטִים

MANEVİYAT ÜZERİNE ETÜTLER

BASED ON THE TEACHINGS AND WRITINGS OF RABBI LORD JONATHAN SACKS 7"צט

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift."

- Rabi Sacks

Yapmak ve Dinlemek

• Bu özet, Rabi Sacks'ın bu haftaki Covenant & Conversation yazısından uyarlanmıştır. Bu yazıya aşağıdaki adresten erişilebilir: <https://www.rabbi-sacks.org/covenant-conversation/mishpatim/doing-and-hearing/>

Tora'nın bütünü içindeki en ünlü ifadelerden biri bu *peşada* karşımıza çıkmaktadır ve bu söz sıklıkla Yahudi inancını bir bütün olarak karakterize etmekte kullanılmıştır. İki sözcükten oluşur: *naase venişma*; bu, sözlük anlamıyla "yapacağız ve dinleyeceğiz" şeklinde çevrilebilir (Şemot 24:7). Acaba bu ifade ne anlama gelmektedir ve bu neden önemlidir?

Tora, Bene Yisrael'in Yahudilik antlaşmasını kabul etmelerini üç kez anlatır. Bunların biri Sinay Dağı'nda emirleri duymalarından önce, ikisi de ondan sonra olmuştur. Tora'nın, onların ilk iki seferde verdikleri cevaplarına dair tarifi ile üçüncü seferde verilen cevap hakkında yazdıkları arasında çok enteresan bir fark göze çarpmaktadır:

Halk birlikte cevap verdi ve "A-Şem'in söylediği her şeyi yapacağız [*naase*]" dediler. (Şemot 19:8)

Moşe gelip, A-Şem'in tüm sözlerini ve tüm kanunları halka anlattı. **Tüm halk bir ağızdan cevap vererek** "A-Şem'in söylediği her şeyi yapacağız [*naase*]" dedi. (Şemot 24:3)

"[Moşe] Antlaşma Kitabı'nı aldı ve halka okudu. [Bene-Yisrael] "A-Şem'in söylediği her şeyi yapacağız ve dinleyeceğiz [*naase venişma*]!" **dediler**. (Şemot 24:7)

Yalnızca eylemle (*naase*) ilgili olan ilk iki cevap, söz birliğiyle verilmiştir. Halk "birlikte" cevap vermektedir. Bunu "bir ağızdan" yapmaktadır. Sadece yapmaktan değil, aynı zamanda dinlemekten (*nişma*) de bahseden üçüncüsü ise, söz birliği içermemektedir.

Buradaki *nişma* sözcüğü birçok anlama gelir: dinlemek, dikkatini vermek, anlamak, özümsemek, içselleştirmek, cevap vermek ve itaat etmek. Başka bir deyişle bu sözcük, *Yahudiliğin manevi, içe dönük boyutuna işaret etmektedir*.

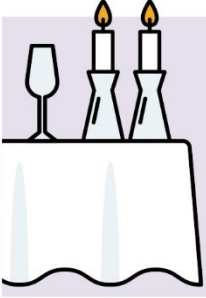
Buradan, çok önemli bir şey öğreniyoruz: **Yahudilik, bir "dinleme" değil, "yapma" birliğidir.**

Yahudi uygulamasal eyleminin ortak bir kodeksi vardır. Konu *alaha*, yani işleri yapmanın Yahudice yolu olduğu zaman, herkesin aynı eylem kanunlarını izlemesini ümit ederiz. Bunun aksine, her ne kadar Yahudi inancının belli başlı ortak ilkeleri var ise de, **konu maneviyat olduğu zaman, birçok farklı Yahudi yaklaşımı vardır**. Yahudilik farklı türlerden insanlarla doludur. Doktorlarımız ve müzisyenlerimiz, *koenlerimiz* ve peygamberlerimiz, rasyonalistlerimiz ve mistiklerimiz, filozoflarımız ve şairlerimiz vardır. Tanah (İbrani kutsal kitabı) birçok farklı liderin sesleri yoluyla konuşur. Moşe, Amos, Oşe ve Yehezkel'in farklı tarzları vardı. **Tora'nın ta kendisi kanun ve anlatım, tarih ve mistik vizyon, ritüel ve duanın bir karışımıdır. Yahudiler olarak nasıl hareket etmek gerektiğine dair normlar vardır. Ama Yahudi olarak nasıl düşünmek gerektiğine dair normlar pek azdır.**

Bizler Tanrı'yı farklı yollarla deneyimleriz. Bazıları O'nu doğada bulur. Başkaları O'nu kişiler arasındaki duygularda, sevmeye ve sevilme deneyiminde bulur. Bazıları Tanrı'yı peygambersel çağrıda, başkaları O'nu öğrenimde bulur. Ve yine bazıları O'nu, Tanrı'nın, Kendisi'ne hakikatle seslenen herkese yakın olduğunu keşfederek, duada bulurlar.

Tanrı'yı neşede, dans ve şarkılarda bulanlar vardır, tıpkı Kral David'in Kutsal Sandık'ı Yeruşalayim'e getirdiği zaman yaptığı gibi. Başkaları – veya hayatlarının farklı noktalarında aynı insanlar – O'nu derinliklerde, gözyaşı, pişmanlık ve kırık bir kalpte bulurlar. Einstein Tanrı'yı evrenin bilimsel harikuladeliğinde bulmuştur. Rav Kook ise O'nu çeşitliliğin armonisinde bulmuştur. Rav Soloveitchik O'nu insani varlığın, bir ve tek olan Tanrısal Varlığa uzanışındaki yalnızlığında bulmuştur.

Naase ve *nişma* arasındaki fark budur. Biz Tanrısal eylemi "birlikte" yaparız. O'nun emirlerine "bir ağızdan" cevap veririz. **Ama Tanrı'nın varlığını birçok farklı yoldan duyarız, çünkü her ne kadar Tanrı bir ise de, biz, hepimiz, farklıyız ve O'na, kendimize özgü yollardan karşılaşıyoruz.**

Şabat Sofrasında

1. Cemaat olarak hepimizin, örneğin *alahaya* uygun davranmak suretiyle aynı davranış ve eylemleri takip etmesi neden önemlidir?
2. Tanrı'ya ve maneviyata bağlanmanın tek bir emin yolu neden olamaz?
3. Rabi Sacks bu yazısında Tanrı'ya ulaşmak için birkaç farklı yoldan bahsetmektedir. Bunların hangisi size hitap ediyor? Tanrı'ya ulaşmanın sizin bulduğunuz başka yolları var mı?

Öğle Yemeğinden Bir Ders

Jonny Lipczer

Size Rabi Sacks hakkında bir hikâye anlatmak istiyorum.

Baş Haham olmasından kısa bir süre sonra Rabi Sacks ve eşi Elaine, o sıralarda Birleşik Krallık'ı ziyaret etmekte olan İsrail Cumhurbaşkanı ile birlikte, İngiltere Başbakanı'nın kaldığı ev olan Downing Sokağı 10 numarada bir öğle yemeğine davet edilmişti. Oraya gidecekleri için çok heyecanlıydılar! Öğle yemeğinden birkaç gün önce Baş Haham'ın Ofisi'ne Başbakanlık Ofisi'nden bir telefon geldi. Rabi Sacks'ı öğün sırasında bir şükran duası – yiyecek için duyulan şükranı ifade eden bir dua – söylemeye davet ediyorlardı ve kendisi de bu daveti memnuniyetle kabul etti. Bir *beraha* söyleyecekti.

Öğle yemeğinin gerçekleşeceği gün, konuklar büyük, görkemli masanın etrafına oturdular. Başbakan, Baş Haham'dan şükran duasını söylemesini rica etti ve herkes ayağa kalkarak onun başlamasını beklemeye koyuldu. O anda, Baş Haham, Başbakanlık personeline önemli bir şey söylemeyi unutmuş olduğunu fark etti. Yahudi kanununa göre, bir şey için *beraha* söylüyorsanız, onu elinizde tutmanız gerekir – oysa sofraya henüz boştu. Öğle yemeği henüz servis edilmemişti. Etrafta kendisine yardım edebilecek kimse yoktu ve Baş Haham çıkmazda kalmıştı.

Tam o sırada, sofranın ortasına yakın bir noktada, altın bir süslemenin üzerine yerleştirilmiş bir salkım üzüm fark etti. Üzümler için bir *beraha* söyledi ve bu zor durumdan kurtulmuş oldu!

Rabi Sacks o gün bir ders öğrenmişti. Bir *beraha* söylemenin, basit şeylerdeki güzelliği görmek ve Tanrı'nın armağanlarını takdir etmek demek olduğunu fark etmişti. Bir üzüm tanesi gibi basit bir şey bile, eğer basitçe onun için bir *beraha* söylersek, özel olabilir ve Tanrı'nın görkemini ortaya koyabilir.

- Jonny Lipczer, Rabbi Sacks Legacy'de iletişim direktörüdür.

A CLOSER LOOK

- **Jonny Lipczer** şimdi Rabi Sacks ve onun **Mişpatim** hakkındaki yazılarına dair düşüncelerini paylaşıyor.

Rabi Sacks'ın şahsından öğrendiğiniz bir şeyi bizimle paylaşır mısınız?

Rabi Sacks, “yapacağız” anlamına gelen *Naase* sözcüğünün canlı örneğiydi. Bu sözcük çoğul çekimle ifade edilmiştir ve bu da bir şeyi *birlikte* yapmanın önemini öne çıkarmaktadır. Rabi Sacks bize, birlikte yaptığımız şeylerin, herhangi birimizin tek başına yapabileceklerinden daha büyük olduğunu öğretmişti ve kendisi de bu mesaj için bir rol modeliydi.

Bunu ondan, kendi liderliğini ilgilendiren konularda başkalarının tavsiyelerine başvurmasını ve her zaman başkalarını, toplumsal etkinliklerde kendi tarzlarıyla aktif rol almaya olmaya teşvik ederek onların kişisel açıdan güçlü oldukları noktaları tetiklemesini izleyerek öğrenmişim.

“Yapmak ve Dinlemek” yazısından (bu haftaki *Mişpatim* *perasha*sı hakkındaki yazı) çıkardığınız başlıca ders nedir?

Tanrı'ya ulaşmanın ve mevcudiyetini deneyimlemenin farklı yolları vardır. Aralarında Kral David, Albert Einstein ve Rav Kook da olmak üzere, tarih boyunca farklı geçmişlere sahip şahsiyetler, doğa, bilim ve duyu yoluyla, Tanrı'ya ulaşmanın kendilerine has yollarını keşfetmişlerdir.

Einstein bir keresinde “Bilimi inceledikçe Tanrı'ya daha çok inanıyorum” demiş, bilim ile inancın uyumluluğuna işaret etmişti. Rabi Sacks da “Bilim, şeylerin nasıl işlediğini görmek için onları parçalar. İnanç, şeylerin ne anlama geldiğini görmek için onları birleştirir” demiştir. Her birimiz kendi, kişisel yolumuzla anlam bulabiliriz.

TORAH TRIVIA

S: *Tsedaka* verme konusunda “*aniye ireha kodemim*” şeklinde bir kanun vardır. Bu kanun “şehirnin fakirleri [başka bir şehirdeki fakirlere göre] önceliklidir” anlamına gelir. Acaba bu *alahanın* kaynağını bu haftaki *perasha*da bulabilir misiniz?

C:

Şemot 22:24: “Yanıdaki, Halkıma mensup bir fakire borç para vereceğin zaman, ona [acımasız bir] alacaklı gibi davranma ve onun üzerine faiz yüklemeyin.”

Raşi, *Gemara*'da (*Baba Metsia* 71a) alıntılanan *Mehilta* kaynaklı bir öğretiyi aktarır. Buna göre, Tora, “yanındaki” – *imah* – sözcüğünü vurguladığı için, buradan, her birimizin, yerel cemaatimize yardım etmeye öncelik vermesi gerektiğini öğrenebiliriz.

- David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma dünyanın her yerinde Amazon'dan temin edilebilir.